

Toegankelijke Buitenruimte

2 mei 2018

Onderwerp	:	Ontwerp en beheer uitgangspunten toegankelijke openbare buitenruimte
Algemeen beleid	:	Voor specifiek de gebruikers met een beperking zijn uitgangspunten opgesteld voor de inrichting, beheer en onderhoud van de openbare buitenruimte. Deze uitgangspunten zijn in 2014 gemaakt door werkgroep met SO, SB en de VGR. De afspraken zijn als "Toegankelijkheidsrichtlijnen" vastgesteld door Directieraad Buitenruimte en bestuurlijk door de wethouder bekrachtigd. Daarmee vormen deze richtlijnen staand beleid. De toolkit en de SWD zijn aangepast en voldoen aan de richtlijnen.
Richtlijnen	:	Zie bijlage
Mogelijke Aanvullingen	:	Een signaalkaart
Procedure	:	Een deel van de buitenruimte voldoet nog niet aan de ontwerp richtlijnen. Er is geen uitvoeringsprogramma om de buitenruimte binnen een bepaalde periode aan te passen aan deze richtlijnen. De richtlijnen gelden voor alle nieuwe ingrepen in de buitenruimte. Op gewenste afwijkingen van de richtlijnen dient ACOR advies te worden gevraagd. De onderhoudsrichtlijnen gelden per direct.
Partijen (ambtelijk)	:	SB - gebied > behandeling aanvraag vergunning SO - R&W en V+V > adviseren
Beleidskader	:	Rotterdamse Stijl toolkit, SWD
Juridische basis	:	
Vaststelling	:	Directieraad buitenruimte d.d
Communicatie	:	Extern: www.rotterdam.nl + 14010 Intern: RIO – Buitenruimte ABC

Deze Buitenruimte richtlijn is nieuw of actualiseert eerder gemaakt beleid. De richtlijn is uitgangspunt bij advisering. Afwijken van de richtlijn is mogelijk maar alleen goed gemotiveerd en in goed en integraal overleg. Het besluit om te mogen afwijken van deze richtlijn kan op niveau van de advisering worden genomen. In veel gevallen is dat het Kendoe niveau.

Deze richtlijn is recent en in goed overleg gemaakt. Mocht blijken dat de richtlijn op bepaalde onderdelen niet werkzaam is of onvolledig is kan de richtlijn worden aangepast. Verzoeken kunnen gestuurd worden naar de ACOR (acorstadsontwikkeling@rotterdam.nl).

Toegankelijke Stad

Richtlijnen voor toegankelijke Buitenruimte

15 november 2014

Directieraad Buitenruime

Toegankelijke Stad

Richtlijnen voor toegankelijke Buitenruimte

De richtlijnen hebben als doel om de openbare buitenruimte beter toegankelijk te maken. Hiervoor zijn de minimale eisen opgesteld voor parkeren van auto/fiets/scootmobiel, looproutes, rustpunten, oversteekplaatsen en OV haltes. Deze ontwerp en beheer richtlijnen zijn vastgesteld door Directieraad Buitenruimte, bestuurlijk bekrachtigd en gebaseerd op afspraken met VGR.

Deze richtlijnen zijn onderdeel van de Rotterdamse Stijl. De Standaard Wegenbouw Details zijn mede gebaseerd op deze afspraken.

Standaard uitgangspunten:

De richtlijnen worden standaard toegepast bij nieuwe inrichting (IP's), herinrichting van de openbare buitenruimte en zoveel mogelijk bij herbestrating.

Plusrichtlijn :

Onderaan elk hoofdstuk wordt een plusrichtlijn aangegeven. Deze gelden aanvullend op de standaard uitgangspunten voor nader aan te wijzen gebieden ¹ waarvoor een hogere mate van toegankelijkheid vereist wordt.

---

¹ Bijvoorbeeld in Toegankelijke Wijken of Woonservicegebieden.

1. Parkeren

Gehandicaptenparkeerplaats

- Er dient er tenminste één algemene gehandicaptenparkeerplaats aanwezig te zijn op elke 200 parkeerplaatsen. Deze dient op een logische plek gelokaliseerd te worden; bijvoorbeeld binnen 50 m van de hoofdingang van een gebouw met een openbare, publiekstrekkende functie.
- Er dient op een parkeerterrein tenminste 2% van het totaal aantal parkeerplaatsen een algemene gehandicaptenparkeerplaats te zijn.
- Naast de auto dient aan één lange en één korte zijde een vrije gebruiksruimte van 1,5 m breed te zijn, op hetzelfde niveau als de parkeerplaats en gesitueerd buiten de rijbaan en/of fietspad; Dit is mogelijk op een vrije ruimte van 6 m x 3,5 m;
- Als de parkeerplaats zich op een hellend vlak bevindt, mag deze niet steiler zijn dan 1:50;
- Indien aan één of meer zijden een trottoirband aanwezig is dan moet binnen 5 m een oprit aanwezig zijn;
- Verkeersbord E6 (algemene gehandicaptenparkeerplaats) aanbrengen;
- Kruismarkering op de bestrating aanbrengen.
- Langsparkeren bij voorkeur in een verhoogd parkeervak
- Bij langsparkeren op rijweg niveau is een breedte van 3.50 niet haalbaar; hierbij moet de ruimte op het trottoir worden gebruikt en daarvoor gereserveerd (obstakelvrij).
NB Deze variant wordt ook toegepast bij toewijzen van bestaande parkeerplaatsen tot parkeerplaats invaliden (algemeen of kenteken)

Plusrichtlijn: geen

Stalling voor fiets en scootmobiel

- Fietshekken zoneren buiten de looproute.
- Bij een gebouw met een openbare, publiekstrekkende functie dient rekening gehouden te worden met opstelruimte om scootmobielen te kunnen parkeren binnen 50 m van de hoofdingang.
- Maatvoering hiervoor: naast de vrije doorgang van minimaal 180 cm op het trottoir dient een vrije breedte van 90 cm beschikbaar te zijn voor het stallen van een scootmobiel. De lengte van de opstelplaats is 135 cm.
- Een opstelplaats voor scootmobiel wordt niet gemarkeerd.

Plusrichtlijn: geen

2. Route

Loopoppervlak

Het loopoppervlak van elke route dient stroef, vlak en obstakelvrij te zijn. Hellingen moeten goed begaanbaar zijn. Zowel voor mensen met rollend materieel als bijvoorbeeld voor slechtzienden en blinden zijn er eisen:

- Ontworpen hoogteverschillen in bestrating zijn niet groter dan 2 cm, anders zijn ze voorzien van een helling. Onregelmatigheden in bestrating door verzakking en schade mogen niet hoger zijn dan **3,0 cm**
- Maaswijdte van roosters, putdeksels, kolken en dergelijke zijn bij voorkeur niet breder dan 2 cm;
- Kolken liggen in principe niet in de looproute behalve wanneer er geen alternatief is. In die gevallen geldt een maximale maaswijdte van 2 cm.
- Op cruciale punten, en bij voorkeur elke 200 meter, dienen er trottoirafritten in de route aanwezig te zijn;
- bij voorkeur zijn dit verlaagde trottoirbanden met een helling van maximaal 1:12;
- Trappen: breedte minimaal 120 cm. Bij trappen dient altijd een mogelijkheid te zijn om binnen een redelijke afstand het hoogteverschil met een helling te overbruggen.
- Trappen hoeven niet voorzien te zijn van een leuning, mits er een helling met leuning binnen 50 m aanwezig is.
- Hellingen hebben een vrije breedte van 120 cm en een gebruiksruimte onder en boven van 200 x 200 cm. Hellingshoek is bij een hoogteverschil tot 25 cm maximaal 1:12, bij een hoogteverschil tussen 25 en 50 cm is de hellingshoek maximaal 1:16 en bij een hoogteverschil van 50 tot 100 cm is de hellingshoek maximaal 1:20.
- Indien het hoogteverschil bij hellingen in de lengterichting meer dan 25 cm is, dan is er een afrijdbeveiliging in de vorm van een balustrade nodig aan de open zijde. Er moet dan een leuning bij voorkeur 2-zijdig langs de helling zijn. Als het hoogteverschil met het aangrenzend vlak minder dan 25 cm bedraagt, dan dient er een afrijdbeveiliging te zijn in de vorm van een opstaande rand van minimaal 5 cm hoogte.
- De leuning dient een diameter van 30-50 mm te hebben en comfortabel omvatbaar te zijn; de aanloop naar de leuning moet altijd goed vindbaar en voelbaar zijn en dient daarom 30 cm door te lopen voorbij helling/trede, waarbij het uitstekende deel een afgeronde vorm heeft.
- Na elke 50 cm hoogteverschil dient er een horizontaal rustvlak van 150 cm diep te zijn;
- Hellingen dwars op de loopricting zijn maximaal 1:50. Ter plaatse van opgehoogd tegelwerk bij toegangen is een helling van 1:25 toegestaan indien het trottoir niet voldoende breed is voor een helling van max. 1:50.
- Bij een looproute langs een talud, met een hoogteverschil van meer dan 25 cm tussen loopoppervlak en aansluitend lagergelegen gebied, dient, wanneer de looproute minder dan 2 m breed is, en er geen trottoirband of kadebalk is, er een afrijdbeveiliging te zijn in de vorm van een balustrade.
- Bij een talud dient altijd een deugdelijke risicoanalyse maken samen met ervaringsdeskundigen

Plusrichtlijn:

Voor plus gebieden zal de gemeente zich inspannen om bij oneffenheden eerder in te grijpen dan bij de standaard ingrijpmaatstaf van een oneffenheid van 3 centimeter, gestreefd wordt naar ingrijpen bij 2 cm in de looproutes. Bij verzakkingen in de plusgebieden die in looproutes hinder op leveren streeft de gemeente naar ingrijpen binnen 3 weken na melding of constatering

Doorgang

De benodigde mate van doorgankelijkheid is afhankelijk van het aantal mensen dat de route passeert. Een vrije doorgang van 90 cm is voldoende voor 1 persoon, al dan niet met hulpmiddelen. Wanneer twee mensen elkaar moeten kunnen passeren is een breedte van 120 cm nodig. Op een druk gebruikte route is een minimale vrije breedte van 180 cm nodig

- Basisuitgangspunt: doorgang minimaal 180 cm;
- Plaatselijke vernauwing tot 120 cm over maximaal 10m: kinderwagens of rolstoelen kunnen voetgangers passeren;
- Minimum vrije breedte van 90 cm bij plaatselijke vernauwingen over maximaal 50 cm (lantarenpalen, bomen, verkeersborden, e.d. in de looproute);
- Over de gehele route een vrije doorgangshoogte van 230 cm, behalve bij verkeersborden, hiervan is onderkant 220 cm. (conform B.A.B.W.)

Plusrichtlijn:

- In een toegankelijke route dient ten minste elke 75m een ruimte te zijn die voldoende groot is om te keren met een rolstoel of scootmobiel. De draaicirkel van deze keerruimte is minimaal 210 cm;
- Bij plaatselijke vernauwingen in de looproute door een object wordt geen afwijkende bestrating, wel zoveel mogelijk kleurcontrast toegepast.

Zichtbaarheid en voelbaarheid

Het is belangrijk dat looproutes voor visueel gehandicapten bruikbaar zijn. Afwijkingen in de route of potentieel gevaarlijke punten kunnen voorzien worden van een waarschuwingmarkering. Door de openbare ruimte logisch en eenduidig in te richten kan deze doelgroep zelfstandiger bewegen.

Gesloten geleidingssysteem:

- Binnen een OV knooppunt bij overstap van en naar vervoersmiddel, en vanaf knooppunt OV naar een publiekstoegankelijk gebouw, zoals een ziekenhuis, theater, gemeenteloket, Vraagwijzer, gezondheidscentrum, sporthal, multifunctionele accommodatie (MFA) etc. wordt de Richtlijn Toegankelijkheid CROW ² aanhouden.
- Bij een gesloten geleidingssysteem worden de natuurlijk aanwezige gidslijnen zoals stoepranden, doorlopende gevels, randen van groenvoorzieningen aangevuld met voelbare geleidelijnen. Deze geleidelijn dient vanaf de halte door te lopen naar de dichtstbijzijnde oversteekplaats, en aan de overzijde van de straat aan te sluiten op een natuurlijke gidslijn
- Geen objecten in de vrije doorgang van de looproute plaatsen.
- Geen objecten op de looproute toepassen die lager zijn dan 70 cm. Objecten niet verspreiden over de ruimte maar in lijn toepassen.

---

² CROW Richtlijn Toegankelijkheid is standaard. Zie ook hieronder bij 'Plusrichtlijn'.

- Objecten in looproutes een contrasterende markering op een hoogte tussen 140 en 160 cm geven ten opzichte van hun omgeving;
- Lagere objecten zoals “kegelbinkies” in de looproute voorzien van zo hoog mogelijke attentiemarkering.
- Gebruik noppenmarkering (geen rubberen tegels) als waarschuwingmarkering bij oversteekplaatsen (niet bij afritten zonder oversteekplaats)
- Gebruik noppenmarkering bovenaan trappen over de volle breedte van de trap.
- De eerste en de laatste trede van de trap dienen altijd een zichtbare contrasterende markering te hebben over de volle breedte van de trap.
- Bij geveltuinen, toegestane obstakels van bewoners in kindvriendelijke wijken (drempelzones) etc. worden **geen** extra voorzieningen voor blinden/slechtzienden aangebracht. Dit betreft meestal locaties incidenteel in woonwijken waar betreffende doelgroep ofwel bekend is, ofwel op een andere manier een geleiding of begeleiding zal moeten zoeken.
- Ter plaatse van winkelgebied i.v.m. uitstallingen langs de gevels; indien noodzakelijk een voelbare looproute aangeven voor blinden en slechtzienden, bijvoorbeeld in de vorm van een afwijkende bestrating of epoxy lijn. Deze route kan samenvallen met de precariolijn of grens winkelierszone.

Plusrichtlijn:

Geen

Oversteekplaatsen

Oversteekplaatsen vragen bij uitstek om een goed toegankelijke en bruikbare uitvoering. Eenduidigheid is hier erg belangrijk. In Rotterdam wordt het ontwerp van een oversteekplaats bepaald door de Standaard Wegenbouw Details. De volgende richtlijnen gelden:

- De afrit dient dezelfde breedte hebben als de oversteek
- Op drukke trajecten twee keer een band van 1m gebruiken, de afrit is dan 200 cm breed;
- Tussen trottoir en rijweg is een maximale helling van 1:12;
- Indien mogelijk een draairuimte van 2 x 2 m aan weerszijden van de oversteek (incl. afrit en markeringstegels);
- Oversteek loodrecht tussen trottoirbanden en zo kort mogelijk;
- De waarschuwingmarkering moet loodrecht op oversteekrichting geplaatst zijn; deze hoeft niet gekoppeld te zijn aan een “invaliden” afrit.
- Bij drukke wegen (gebiedsontsluitingswegen) indien mogelijk gebruik maken van een verkeersregelininstallatie met voetgangerslicht, fietslicht en rateltikker;
- Voetgangerslicht afstemmen op verplaatsingssnelheid van maximaal 1,2 m/s;
- Bedieningsknop voetgangerslicht op 90-120 cm hoogte, bedieningsknoppen bij voorkeur groot, en in signaalkleur.
- Midden eilanden en stroken tot 6m1 breed in principe verlaagd uitvoeren

- Wanneer er geen niveau verschil is tussen rijbaan en trottoir worden waarschuwingstegels over de gehele breedte aangebracht.
- Bij Voetgangers oversteek plaatsen (VOP) en bij kanalisatie stroken moeten er waarschuwingsmarkering (noppentegels) worden aangebracht over de hele breedte van de oversteek.

Plusrichtlijn:

- Geleidelijn vanaf natuurlijke gidslijn naar de oversteek bij Toegankelijke routes

3. Voorzieningen

Bewegwijzering

- Bewegwijzering boven 220 cm plaatsen voor waarneming op afstand;
- Teksthoogte 1/100 van de leesafstand. (voorbeeld: leesafstand 10m => teksthoogte 0,1m)
- Verschil in reflectiefactor tussen tekst en achtergrond $\geq 0,3$ voor voldoende kleurcontrast.
- Werk waar mogelijk met pictogrammen.

Bedieningselementen bijvoorbeeld: bedieningsknoppen, geldautomaten, parkeerautomaten, deurbellen, gleuf brievenbus etc.

Voor bedieningselementen aan openbare voorzieningen geldt:

- Vrije opstelruimte voor bediening meer dan 90 x 140 cm;
- Vrij draairuimte bij gebruiksobject 200 x 200 cm;
- Hoogte bedieningselementen tussen 90 en 120 cm;
- Afstand bedieningselementen tot muur of ander object minimaal 50 cm;
- Bedieningselementen op een logische plek aanbrengen: aan de looproute. Wanneer er keuzemogelijkheid is in bedieningselementen; knoppen voorzien van tastbare markering, bijvoorbeeld reliëfknoppen.

Plusrichtlijn:

Langs Toegankelijke routes*:

- De afstand tussen zitgelegenheden maximaal 200 m;
- De zithoogte van banken tussen 45 en 50 cm;
- Het zitelement heeft rugleuning en arMLEUNINGEN.

Halte Openbaar Vervoer:

Halte Openbaar Vervoer

- Conform SWD

Advisering

Inrichtingsplannen dienen ter advies voorgelegd te worden aan de 010-toegankelijk wanneer.

- het een knooppunt OV betreft
- het een wijziging betreft die zowel openbare ruimte als een OV halte bevat
- het een nieuwbouwproject met openbare functie (zoals medisch centrum, multifunctionele accommodatie, sportgebouw, recreatieve functie) betreft waarvan de (private) buitenruimte aansluit op openbare buitenruimte
- het een multifunctionele buitenruimte betreft (zoals pleinen, parken en evenemententerreinen)

NB. Afgesproken is daarnaast dat de 010-toegankelijk alle IP's standaard ontvangt.